

הלכה כסדרה

חרבות ברזל תשפ"ה

ימים נוראים

הקדמה

ימי אלול ותשרי הם ימי דין ורחמים. הימים מוקדשים לחשבון נפש אישי ולאומי, ולהתחזקות במעשים טובים בין אדם למקום ובין אדם לחברו. כל אחד ואחת מבקש בימים הללו לאסוף זכויות, ואין ספק שזכות גדולה ועצומה בימים האלה לעמוד על משמר ארצנו וערי אלהינו. חיילי צה"ל עושים לילות כימים למען הבטחת שלומה ובטחונה של מדינת ישראל, ומקיימים את מצות "עזרת ישראל מיד צר". מכוחם ובזכותם כולנו נושאים תפילה לשנה טובה ומתוקה; תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

דיני חודש אלול

בימי חודש אלול מרבים בתפילה ובהתעוררות לתשובה לקראת ימי הדין, וכן תוקעים בשופר.

תקיעת שופר: מנהג האשכנזים לתקוע בשופר מא' באלול לאחר תפילת שחרית, ורבים מהספרדים נוהגים לתקוע בשופר בעת אמירת י"ג מידות במהלך הסליחות ובקדיש 'תתקבל' שבסופן.

יחיד אינו תוקע. ציבור שלא תקעו לאחר שחרית, יתקעו לאחר מנחה, אך בחצי הראשון של הלילה אין לתקוע, לפי שאינו עת רצון.

מנהג הספרדים להתחיל באמירת סליחות בב' באלול, ואילו האשכנזים מתחילים לאומרן השנה במוצ"ש פרשת נצבים-וילך (אור לכ"ו באלול). אשכנזי רשאי להתפלל במניין בנוסח ספרדי, ולהפך.

לדוד ה' אורי וישעי: למנהג האשכנזים (ומקצת מהספרדים) אומרים מזמור 'לדוד ה' אורי וישעי' מא' באלול עד הושענא רבה. למנהג ספרד בשחרית ובמנחה, ולמנהג אשכנז בשחרית וערבית.

מנהג האשכנזים שהש"ץ מתעטף בטלית בשעת אמירת הסליחות. ש"ץ המתעטף בטלית לפני זמן טלית ותפילין, ישתדל להתעטף בטלית שאולה מחבירו (ולא של ביהכנ"ס), בלא ברכה.

זמן אמירת סליחות: לכתחילה אומרים את הסליחות אחר חצות הלילה (00:30), או קודם תפילת שחרית.

חיילים שלא מתאפשר להם לומר סליחות בזמנים אלו, יאמרו במהלך

הבוקר, או בדלית ברירה, לאחר חצות היום (וטוב שיסמיכו את אמירת הסליחות לתפילת מנחה), אך לא יאמרו סליחות בחציו הראשון של הלילה. עם זאת, אם אין באפשרותם לומר סליחות במהלך היום כלל, רשאים לסמוך על דעת המקילים לאומרן מכשעתיים לפני חצות הלילה.

קיצור סליחות בשעת דחק: חיילים שאין באפשרותם לומר את כל הסליחות, יקצרו באמירת הפיוטים כדי לומר י"ג מידות (עם א'-ל ארך אפיים' או א'-ל מלך), ואם נותר עוד זמן בידם, יוסיפו וידווי ונפילת אפיים. גם חיילים בני עדות המזרח שאין עיתותיהם בידיהם ישתדלו לומר סליחות בעשרת ימי תשובה, ובמידת האפשר גם בחודש אלול בימי שני וחמישי (שהם ימי רחמים). בשאר הימים ישתדלו לומר לכל הפחות פעם אחת י"ג מידות לפני התפילה.

אמירת סליחות ביחידות: חייל שנאלץ לומר סליחות ביחידות, יימנע מאמירת י"ג מידות, ולדעת רבים ידלג גם על הבקשות שבלשון ארמית (אך רשאי לומר י"ג מידות בטעמי המקרא, כאדם הקורא בתורה).

מניין שהתקבץ באמצע הסליחות: חיילים שהתחילו לומר סליחות ביחידות, ולאחר זמן התקבץ מניין, יפסיקו ויאמרו שלשה פסוקים וחצי קדיש, וכן ישלימו את אמירת י"ג מידות שדילגו עליהן. גם חיילים שכבר אמרו סליחות מצטרפים למניין.

מניין שהתפרק באמצע הסליחות: מנין שנחסר באמצע הסליחות ונותרו שם לפחות ששה מתפללים, יסיימו את הסליחות בלא אמירת י"ג מידות והבקשות שבארמית. בתום הסליחות, אם שליח הציבור אשכנזי, יאמר קדיש 'תתקבל', ואם שליח הציבור ספרדי, לא יאמר (ויכול אחד המתפללים האשכנזים לאומרו).

ראש השנה

ערב ראש השנה

סדר התפילה: אין אומרים תחנון בערב ראש השנה (אך נופלים אפיים בסליחות שלפני תפילת שחרית, ולמנהג הספרדים אין אומרים 'נפילת אפיים' אחר הנץ החמה), ואין תוקעים בשופר.

התרת נדרים: בערב ראש השנה נוהגים לערוך התרת נדרים. במקום

צורך רשאים שלושה להתיר את נדרי כל הנוכחים. ניתן להתיר נדרים גם בלילה. אין להתיר נדרים ע"י שליח (אולם חייל נשוי יתכוון להתיר גם את נדרי אשתו), אך בשעת הדחק ניתן להתירם ע"י שיחת טלפון. מי שלא מתאפשר לו לערוך התרת נדרים בערב ראש השנה, יכול לעזרבה בימי חודש אלול או בעשרת ימי תשובה.

מנהגי ערב ראש השנה: טוב להסתפר, להתגלח וללבוש בגדים מכובסים לכבוד ראש השנה. יש הנוהגים להתענות בערב ראש השנה (בלי להשלים את התענית, כגון עד חצות היום). כמו כן, רבים נוהגים לטבול במקווה ולהרבות בצדקה.

תקיעה להתלמד: אין תוקעים בשופר בערב ראש השנה, ואפילו לצורך לימוד. כשאין בעל תוקע מיומן, מותר להתאמן גם בערב ראש השנה, ובלבד שיעשה זאת בצנעא בחדר סגור. במידת הצורך, רשאים מספר חיילים להתלמד, כדי שלפחות אחד יוכל לתקוע.

עירוב תבשילין: מאחר שראש השנה חל השנה סמוך לשבת, מניחים עירוב תבשילין לפני כניסת החג, כדי שניתן יהיה להכין במהלך החג את צרכי השבת (לנוסח העירוב, ראה במסגרת). גם במקום בו לא מבשלים לכבוד שבת, יש צורך בעירוב תבשילין, כדי שיוכלו לחמם את האוכל ולהדליק נרות שבת. במקום צורך ניתן להקדים ולהניח את העירוב ביום שלישי.

חשוב לשמור על העירוב במקום מסודר במהלך ראש השנה, שכן אם העירוב נאכל או אבד, לא ניתן עוד להסתמך עליו. נהוג לאכול את העירוב באחת מסעודות השבת.

משגיח הכשרות היחידתי או נאמן השבת יכין עירוב תבשילין הכולל פת (כגון: חלה שלמה) ותבשיל (כגון: ביצה קשה) וישמור אותם לשבת לצורך אכילתם בסעודה שלישית. נציג הרבנות רשאי להניח עירוב תבשילין גם עבור חיילים שאוכלים במטבחים אחרים בבסיס או מחוץ לבסיס (כגון במטבחי טייסות, בכלי השייט שבנמל, בפילבוקסים שבטווח של עד 38 ק"מ [עשר פרסאות] ממקום העירוב), ויתנה בפירוש שדעתו לערב עבורם, ולכתחילה יזכה להם חלק בעירוב ע"י שיגביה את העירוב. אמנם,

סדר עירוב תבשילין לראש השנה

יקח פת ותבשיל (מהמזון הציבורי) ויברך:

ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו, וצונו על מצות ערב.

בהדין ערובא יהא שרא לנא למפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא, לנא ולכל החילים שערוב זה יכול להועיל להם על פי דין.

מי שאינו מבין את השפה הארמית אומר בלשון הקודש:

בזה הערוב יהא מתר לנו לאפות ולבשיל ולהטמין ולהדליק נר ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת, לנו ולכל החילים שערוב זה יכול להועיל להם על פי דין.

הטוב ביותר הוא שחיילים אלה יניחו עירוב תבשילין עבור עצמם. מוצב, בסיס או דירת הגנ"ש הנמצאים בתוך ישוב דתי, יוכלו לסמוך בדיעבד על עירוב התבשילין שהניח רב הישוב לכל בני העיר.

היערכות לראש השנה: נכון למנות מראש את בעל התוקע ושליחי הציבור, כדי שילמדו את תפקידם ואת ההלכות הנוגעות אליהם בצורה מיטבית. מעבר לכך, יש לוודא שסופקו המאכלים השונים שנוהגים לאכול לסימן טוב בראש השנה, לפרי חדש לצורך ברכת 'שהחיינו' בערב השני, ולנר גדול שניתן יהיה להדליק ממנו את נרות היום השני ואת נרות השבת.

חדיני ליל ראש השנה

הדלקת נרות: מדליקים נרות בזמן הדלקת הנרות, ומברכים "להדליק נר של יום טוב" (ויש המברכים "להדליק נר של יום הזיכרון"), ולמנהג רבים אשה המדליקה מוסיפה לברך גם "שהחיינו". מותר להדליק את נרות החג גם לאחר השקיעה על ידי העברת האש מנר דולק.

'סימנים': נהגו לומר 'יהי רצון' קודם אכילת מאכלים שונים בליל ראש השנה, לסימן טוב עבור השנה החדשה, אך אין בכך חובה, ואף מי שאין לו מאכלים אלו - רשאי לומר את 'יהי רצון'.

ברכת 'שהחיינו': מוסיפים בקידוש ברכת 'שהחיינו'. חייל המדליק נרות בבסיס יברך 'שהחיינו' בקידוש ולא בהדלקת הנרות, ואילו חיילת רשאית לברך בעת הדלקת הנרות (במקום בקידוש). בקידוש של הלילה השני ילבש בגד חדש או יביא פרי חדש, ויכוון עליו בברכת 'שהחיינו' (אולם גם אם אין לו בגד או פרי חדש - יברך).

שכח לברך 'שהחיינו' בקידוש (או שלא התאפשר לו לקדש), יכוון לצאת ידי חובה בברכת 'שהחיינו' של התקיעות.

הכנה מיום ראשון של ראש השנה ליום השני: אסור להיערך ביום הראשון של ראש השנה ליום השני, ועל כן אסור לחמם תבשילים, לשטוף כלים, או לסדר את חדר האוכל (וכל שכן שאסור להדליק נרות), אלא לאחר תום היום הראשון (18:58). עם זאת, מותר להחליף בגדים או להביא יין ושופר בעוד היום גדול, כשלא ניכר שפעולותיו נועדו לצורך היום השני.

מהלכות יום טוב

ככלל, כל המלאכות האסורות בשבת אסורות ביום טוב, מלבד מלאכות מסוימות שיבוארו להלן.

בישול והבערה: מותר לבשל ביום טוב לצורך היום, ואף להעביר אש מאש קיימת לשם כך, ולכן יש לדאוג להשאיר אש דולקת מערב החג. בשעת הדחק שלא יכלו להדליק אש קודם יו"ט, או שכבתה האש ביו"ט ואין מקום זמין אחר שיש בו אש דולקת, מותר לומר לנוכרי להדליק אש לצורך שמחת יו"ט שהוא צורך מצווה. בנוסף, אסור לכבות אש ביום טוב, ואף להנמיכה, אלא אם כן הדבר חיוני לצורך הכנת המאכל, כגון שנוצר לבשל את התבשיל על אש 'קטנה' ואין באפשרותו להדליק אש אחרת עם להבה נמוכה. עם זאת, ניתן לגרום לכיבוי אש ביו"ט, כגון באמצעות שעון הסוגר את זרימת הגז לאחר זמן קצוב ('חגז') או באמצעות השארת קומקום על האש עד שממימו יגלשו על האש מאליהם (ובלבד שישתה תה או קפה מן המים החמים, כדי שיהיה בישולם לצורך אוכל נפש), אך אין היתר לכבות אש באמצעות סגירת ברז הבלון, מפני שהדבר נחשב למעשה כיבוי בידיים.

בורר: יש להשתדל לברור אורז ולנפות קמח מבעוד יום, אולם אם לא עשה כן מותר לברור בחג. מותר להשתמש במקלף (שאינו חשמלי) לצורך קילוף ירקות. יש מתירים למיין מסמכים ביום טוב.

לש וטוחן: מלאכת לש הותרה ביום טוב, ולכן מותר להכין טחינה, מיוזן וכן 'מנה חמה'. כמו כן, מותר לרסק ירקות מבושלים ביום טוב (כגון להכין 'פירה').

הוצאה: מותר להעביר ביום טוב מרשות לרשות, או לטלטל יותר מד' אמות במקום שאין בו עירוב, דברים (שאינם מוקצה) הנצרכים לשימוש ביום טוב (כגון טישו, סכו"ם שמא יזדמן לו דבר מאכל, אשפה כשצריך למקום או כשהריח מצערו), כמו גם דברים שהוצאתם לצורך מצות שמחת יו"ט ושאר חפצי מצווה (כגון ספר תורה, סידור או טלית), ואף מותר להחזירם בחג מחשש שיינזקו או יאבדו, או למניעת טרחה רבה הכרוכה בהחזרתם לאחר יו"ט. אולם אסור להוציא חפצים שנדרשים לו לצורך מוצאי החג.

נסיעה: נסיעה ברכב אסורה ביום טוב לצרכים שאינם חיוניים. הנצרך לנסוע ביום טוב לצורך דחוף - ייסע על ידי נהג גוי, וכשהדבר אינו מתאפשר - רשאי לנהוג ברכב בעצמו, תוך היוועצות ברב היחידה.

שינוע מזון ביום טוב: יש להקפיד לשנע מזון קודם החג למקומות הנדרשים. כאשר לא היתה כל אפשרות לשנע את המזון לחיילים קודם החג, במידת האפשר יניידו להם את המזון בחג אגב נסיעת היתר או על ידי נהג שאינו יהודי, ובדלית ברירה מותר לשנע להם את המזון בחג עצמו, תוך היוועצות ברב היחידה.

חזרה ממשמרת ביום טוב: ככלל, דין יום טוב כדין שבת, ועל כן אם יש בבסיס תנאים נאותים ללינה ולמנוחה, אין לחזור הביתה ביום טוב בסיום משמרת. אמנם, ניתן להקל בנסיעה ברכב חשמלי או בעזרת נהג שאינו יהודי, שאיסורם מדברי חכמים, ובמצבים חריגים אף בנהיגה ברכב, תוך היוועצות ברב היחידה.

מוקצה: מותר לפנות מוקצה המפריע לאוכל נפש, ולכן הנצרך לשבת או לישון על הקרקע מותר לפנות משם אבנים דוקרניות המפריעות לו

(כשאינן דבוקות בקרקע), בתנאי שלא היה ניתן לעשות זאת מערב יום טוב (ובמידת האפשר ישתדל לפנותן כלאחר יד). אין לפנות מוקצה כדי להניח ציוד במקומו, אלא כשיש בדבר צורך מבצעי.

'מעשה יום טוב': אסור ליהנות ביום טוב ממלאכה שנעשתה באיסור, ובשעת דחק יש להקל ליהנות ממלאכה האסורה מדרבנן בלבד, כגון ממזגן שהודלק ביום טוב (אפילו במזיד). אסור ליהנות ממלאכה שעשה גוי עבור יהודי ביום טוב. עם זאת, מותר ליהנות מאש שהודלקה ביום טוב ואפילו במזיד, וכן אם כבה אור החשמל והדליקו אחד החיילים.

רחיצה: מותר לרחוץ כל גופו במים קרים. למנהג הספרדים מותר לרחוץ כל גופו (אפילו בבת אחת) במים שחוממו מערב יום טוב, ולמנהג האשכנזים מותר לרחוץ את כל הגוף רק בדרך של אבר אבר, או בבת אחת במים פושרים (שאינן רגילים ליהנות מחומם בעת הרחיצה), בתנאי שהדוד החשמלי אינו דולק בחג. לכל הדעות אין לרחוץ את כל הגוף במים שהתחממו ביום טוב עצמו. מים שהתחממו בחג עצמו מדוד שמש - דינם כמים שהתחממו מערב החג, ויש להקל לרחוץ בהם גם לחיילים רבים. ככלל, אין לרחוץ ביו"ט במקום בו מותקנת מערכת 'תרמויאל', כיוון שלעיתים הדבר כרוך בפעולות האסורות ביו"ט. במקום צער גדול (ובכלל זה השנה, שראש השנה חל בסמיכות לשבת, כך שישנם שלשה ימים שהרחיצה בהם מוגבלת), וכל שכן כשהדבר עשוי להשפיע על המוכנות המבצעית, ירחץ כדרכו.

בשבת, למנהג האשכנזים לכתחילה אין לרחוץ כל גופו אף במים קרים או פושרים, ובמקום דחק, כגון שהחום מעיק עליו מאוד יש להקל בכך. לכל הדעות אין לרחוץ במים חמים את כל הגוף אף אם התחממו בדוד שמש או מערב שבת, ורק במקום צער (כגון ששב מפעילות מבצעית והלכלוך והזיעה מעיקים עליו ביותר) יש להקל בכך. במקום שבו מותקנת מערכת 'תרמויאל' אין לרחוץ במים חמים או פושרים כלל (כיוון שיש בכך פעולות האסורות מהתורה), אלא אם כן הדבר חיוני להמשך הלחימה.

מי שנוזק להתקלח, ובידו הבחירה אם לעשות זאת ביום טוב או בשבת, יעדיף להתקלח ביום טוב.

חייל המתקלח ביום טוב (או בשבת) יקפיד להשתמש בסבון נוזלי, וכן ייזהר מסחיטת השיער בשעת הניגוב.

מדיני התפילות בראש השנה

המלך הקדוש: מי שטעה ואמר 'האל הקדוש' במקום 'המלך הקדוש' - חוזר לראש התפילה (כפי שיפורט להלן). המסתפק אם אמר 'המלך הקדוש' בראש השנה, אך זכור לו שהתפלל את סדר התפילה המיוחד ואמר 'ובכן יתקדש' ו'ובכן תן פחדך' בברכה שלישית, אינו צריך לחזור.

קיצור התפילה בשעת דחק: חיילים שאין באפשרותם להתפלל את תפילות ראש השנה בשלמותן, יסתפקו בעיקר התפילה: פסוקי דזמרה מקוצרים, קריאת שמע וברכותיה, תפילת עמידה בלחש וחזרת הש"ץ עליה כמתכונתה בלחש (ללא כל תוספות מלבד קדושה וברכת כהנים), קריאת התורה והפטרה, שלושים תקיעות שופר וברכותיהן, תפילת מוסף בלחש וחזרת הש"ץ עליה כמתכונתה בלחש (ללא כל תוספות מלבד קדושה, שלושים תקיעות שופר וברכת כהנים).

בשעת הדחק יתפללו בתפילת העמידה של שחרית 'תפילה קצרה', ידלגו על קריאת התורה, ובמוסף יתפלל הש"ץ בקול והציבור יתפלל עימו בלחש, ויאמרו עמו קדושה ויתקעו שלושים תקיעות על סדר התפילה, האשכנזים ידלגו על פירוט קורבנות היום בתפילת מוסף (ויאמרו כמנהג הספרדים: "זשם נעשה לפניך כו" כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך. עלינו לשבח כו"), וכן ידלגו על אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות (ויאמרו רק "ככתוב בתורתך, וכן כתוב בדברי קדשך, וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים"). ובליית ברירה ניתן להסתפק באמירת עיקרי הברכות (ראה בסוף החוברת).

מי שנבצר ממנו להתפלל, ישתדל לכל הפחות לומר ברכות השחר וקריאת שמע, ולשמוע שלושים תקיעות שופר (שלוש פעמים תשר"ת, שלוש פעמים תש"ת, ושלוש פעמים תר"ת). מי שלא יכול לשמוע אפילו שלושים קולות, ישתדל לכל הפחות לשמוע פעם אחת תשר"ת, תש"ת ותר"ת (בברכה).

שמיעת התקיעות בנפרד מהתפילה: במקום צורך ניתן לשמוע את

תקיעות השופר שלא על סדר התפילה. בשעת דחק שאין אפשרות לקיים את כל מצוות היום, יש להעדיף את שמיעת התקיעות על פני תפילה. כמו כן, יש להעדיף את שמיעת 'תקיעות דמעומד' (שעל סדר 'מלכויות זכרונות ושופרות') על פני 'תקיעות דמיושב' (שלפני תפילת מוסף).

סדר התפילות למתפלל ביחידות: הנאלץ להתפלל בראש השנה בלא מניין יתפלל את התפילות כסדרן, ורשאי אף להוסיף לאחר תפילת לחש את הפיוטים שנוהגים להוסיף במהלך התפילות ובחזרת הש"ץ, ורק יימנע מחלקי התפילה המחייבים מניין, כחזרת הש"ץ וקריאת התורה. המתפלל ביחידות אינו תוקע בשופר על סדר תפילת מוסף, אלא תוקע שלושים קולות בלבד לפני מוסף, ונכון שיהדר להשלים למאה קולות לאחר התפילה.

יחיד לא יתפלל מוסף ולא יתקע בשופר, בשלוש השעות הראשונות של היום (עד 09:32) למעט אם אין לו שום אפשרות אחרת.

'תשליך': נוהגים לומר 'תשליך' סמוך למקור מים (ובדלית ברירה אף מול כיור או כוס מים) ביום הראשון של ראש השנה לאחר תפילת מנחה (עד השקיעה - 18:19, ואם לא הספיק - יאמר עד צאת הכוכבים - 18:36). במקום צורך ניתן לאומרו לפני מנחה. אם לא הספיק לאומרו ביום הראשון של ראש השנה יאמרנו ביום השני לאחר מנחה (אלא שייזהר שלא לטלטל את הסידור מחוץ לעירוב אחר כניסת השבת). אסור לצאת מחוץ לתחום (מרחק של 960 מטר מחוץ לגדר) לצורך אמירת 'תשליך'.

מי שנבצר ממנו לומר 'תשליך' בראש השנה, יאמרנו בעשרת ימי תשובה (וראוי במקרה כזה לאומרו בצום גדליה לאחר מנחה, או ביום חמישי ח' בתשרי, שבו האשכנזים אומרים בסליחות את הסליחה של י"ג מידות).

הלכות תקיעת שופר

תקיעת שופר במלחמה: חייל העסוק בפעילות מבצעית או בהכנות אליה, וכן חייל המצוי בכוננות הקפצה מיידית נחשב כעוסק במצווה, ומעיקר הדין הוא פטור ממצוות שופר אם הדבר מפריע לביצוע המשימה וכל שכן אם הדבר כרוך בסכנה (כגון מי שנמצא בבית אויב, וקיים חשש שהתקיעה תחשוף את מיקומו). עם זאת, ראוי להיערך מראש ולעשות

מאמץ כדי שיוכל יהיה לשמוע לפחות 30 קולות בשני ימי ראש השנה. **תקיעה להתלמד בראש השנה:** מותר להתאמן על התקיעות ביום ראש השנה לפני התפילה (בין עלות השחר לזריחה, ובדיעבד גם אחרי הזריחה. ויש מתירים להתאמן גם בליל החג), אולם לאחר שכבר שמעו את התקיעות, אין לתקוע עוד.

זמן תקיעת שופר: זמן מצוות תקיעת שופר נמשך מהזריחה עד השקיעה (06:36-18:19). בשעת דחק ניתן לשמוע תקיעת שופר החל מעלות השחר (05:07), ואפילו לפני התפילה, וכן עד שלוש עשרה וחצי דקות לאחר השקיעה, אלא שמחמת הספק אין לברך על התקיעות לאחר השקיעה. אמנם הנמשכים אחר פסקי הגר"ע יוסף זצ"ל רשאים ביום הראשון של ראש השנה לברך על התקיעה עד שלוש עשרה דקות וחצי לאחר השקיעה.

אכילה לפני התקיעות: ככלל, אין לאכול קודם התקיעות. עם זאת, רבים נהגו לקדש ולטעום מעט לאחר תפילת שחרית, כדי שיוכלו להתפלל מוסף ביתר כוונה, ויקפידו לאכול לפחות כזית מזונות (30 סמ"ק/כ-27 גרם, כדי לצאת ידי חובת קידוש במקום סעודה) אך לא יותר מכביצה (60 סמ"ק/כ-54 גרם, ולכל היותר עד 240 סמ"ק/כ-216 גרם, שהוא שיעור קביעת סעודה). כך ינהג גם חייל שלא מתאפשר לו לשמוע את התקיעות בבוקר והרעב מטריד אותו.

חייל שנבצר ממנו לשמוע שופר בבוקר ומתעתד לשמוע שופר בהמשך היום, נכון שימתין מלאכול עד סמוך לחצות היום (12:29). אם מחמת ההמתנה לא יוכל לאכול מאוחר יותר, אינו צריך להמתין (ויבקש מחברו שיזכיר לו לקיים מצוות תקיעת שופר).

מעבר לכך, פשוט שאם נצרך בשל נסיבות מבצעיות לאכול יותר מהשיעור הנ"ל, רשאי להקל לאכול כפי צורכו (אך יבקש מחברו שיזכירנו בהמשך היום לשמוע את התקיעות) ואף אינו צריך להמתין עד סמוך לחצות.

כאשר מחמת הצורך המבצעי נדרש לאכול בבוקר לפני התפילה - ראוי להשתדל לאכול יותר מחצי שעה קודם עלות השחר או לומר ברכות השחר וקריאת שמע ולשמוע את התקיעות (בזמן), לפני שיקדש ויאכל,

אף אם בשל כך ישמע אותן לפני התפילה.

ברכות השופר: לפני התקיעה, מברכים "לשמוע קול שופר". המברך בטעות "לתקוע בשופר", או "על תקיעת שופר", יצא. הספרדים מברכים "שהחיינו" רק ביום הראשון לתקיעות, והאשכנזים מברכים גם ביום השני. ספרדי התוקע לאשכנזים (ביום השני), לא יברך עבורם "שהחיינו", אלא יברך אחד השומעים.

התוקע יתכוון להוציא את כל השומעים (אף שאינם נוכחים בחדר), והשומעים יתכוונו לצאת ידי חובתם.

המאחר לבית הכנסת והגיע לאחר הברכות, ישתדל לברך לפני תחילת התקיעות, או בהפסקה בין סדר לסדר. בדיעבד, אף אם שמע שלושים תקיעות בלא ברכה, יברך לפני שמיעת 'תקיעות דמעומד' (סמוך לתחילת התקיעות שבסדר 'מלכויות').

הפסק באמצע התקיעות: לכתחילה יש להימנע מהפסק בדיבור או בשהייה ממושכת מהברכה עד תום התקיעות. עם זאת, במקום צורך ניתן להפסיק לאחר 'תקיעות דמעומד' (שעל סדר מלכויות זכרונות ושופרות), ובשעת דחק אף לאחר 'תקיעות דמיושב' (שלפני תפילת מוסף).

הנאלץ להפסיק באמצע התקיעות אינו צריך לחזור ולברך, ורק אם הפסיק בין הברכה לתחילת התקיעות בדיבור שאינו מעניין התקיעות, עליו לחזור ולברך.

החלפת התוקע או השופר באמצע התקיעות: בעל תוקע שהוחלף בין הברכה לתקיעות, או באמצע התקיעות - אם המחליף נכח שם בשעת הברכה, ממשיך לתקוע ממקום שפסק הראשון, ואינו צריך לחזור ולברך. אם המחליף לא שמע את הברכה - יברך לעצמו בלחש קודם שיתקע.

אם הוחלף השופר באמצע התקיעות, אינו חוזר ומברך. אם הייתה ההחלפה בין הברכה לתקיעות, והשופר החדש לא היה לפניו בשעת הברכות, למנהג האשכנזים חוזר ומברך.

התוקע לאחרים: התוקע לאחרים לאחר שיצא כבר ידי חובתו, לא יברך עבורם, אלא יברך אחד השומעים. אם אינם יודעים לברך, יברך התוקע

ויכוון להוציאם ידי חובתם, ויודיע לשומעים שיתכוונו לצאת. התוקע לרבים שנצרך לתקוע גם ליחיד (שנבצר ממנו להתפלל עם הציבור) - יעדיף לתקוע ליחיד אחר שיתקע לרבים.

תקינה לנשים: נשים רבות נוהגות לשמוע תקיעת שופר, הגם שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא. התוקע לנשים לאחר שכבר יצא ידי חובתו, לא יברך עבורן, אך למנהג אשכנז הן תברכנה לעצמן.

יציאה מהבסיס לצורך שמיעת התקיעות: ככלל, אין לבצע שום פעולה הכרוכה באיסור (אף מדרבנן) כדי לקיים מצוות היום, ולכן אין לצאת מחוץ לתחום עבור תפילה במניין או שמיעת תקיעת שופר. חייל הנמצא במקום שאין בו מניין ומקום התפילה הסמוך נמצא מחוץ לתחום שבת (960 מטר), יניח קודם החג 'עירוב תחומין' (=מזון שתי סעודות, במרחק של עד 960 מטר ממקומו), ובכך רשאי להרחיק 960 מטר נוספים ממקום העירוב.

חיילים שחל עליהם דין 'מחנה היוצא למלחמה' רשאים להרחיק (לצורך קיום מצוות אלו) למרחק זה, אף בלא להניח 'עירוב תחומין'. לדעת הגר"ש גורן היתר זה כולל אף לוחמים במחנות ובמוצבים האחראים על ביטחון שוטף, וכן הנמצאים במחנה אימונים לקראת הגנה על הגבולות. כמו כן, לשיטתו רשאים הם להרחיק אף עד למרחק של 12 מיל (11.52 ק"מ), ובדלית ברירה אף למרחק גדול מזה.

כאשר הבאת השופר או ההגעה למקום התקיעות אינה מתאפשרת רגלית (או מבעוד יום), מותר לצרף את השופר לרכב הנוסע לצורך מבצעי (בתנאי שלא יעשו עבורו נסיעה או עצירה מיוחדת, ואם הרכב יוצא מחוץ לתחום, יש להניח את השופר במקום שגובהו לפחות 80 ס"מ מהקרקע, ורצוי על מקום שרוחבו קטן מ-32 על 32 ס"מ). כמו כן, מותר לשלוח את השופר עם גוי (גם למרחק של יותר מ-12 מיל, אך ישתדל לומר לגוי שיאמר לגוי אחר להביאו), או אף לנסוע עם גוי לשמוע תקיעות שופר (דווקא בתוך תחום שבת, מלבד מי שחל עליו דין 'מחנה' כנ"ל).

מותר לבעל-תוקע להצטרף לנסיעה מבצעית כדי להגיע לציבור הממתין לשמוע את תקיעת השופר.

חייל חמוש ובקי בתרגולות הסיור רשאי להצטרף לרכב סיור (הנוסע בהיתר) לצורך שמיעת תקיעת שופר, בתנאי שלא יאריכו עבורו בנסיעה או בעצירה מיוחדת. אם מקום הישיבה ברכב גבוה מטר מהקרקע, רשאי להצטרף אף לנסיעה של יותר מ-12 מיל. אם אינו לוחם (וממילא אינו נחשב תוספת לכוח הסיור), לא יצטרף לשם כך אלא לרכב סיור שנע בתוך מחנה מגודר (או בתוך העיר), ובתנאי שלא יאריכו עבורו בנסיעה או בעצירה מיוחדת כנ"ל.

הלכות לבעל תוקע

הקולות הכשרים: כל הקולות (לרבות דק, צרוד, עולה ויורד, צלול ומצטרד וכד') כשרים בשופר, מלבד קול אוויר.

יש נוהגים לתקוע את התקיעה בקול אחד פשוט, ויש נוהגים לתקועה עם תנועת סיום בסופה. יש נוהגים לתקוע את השברים בקול פשוט, ויש נוהגים לתקועם בקול עולה ויורד. יש נוהגים לתקוע את התרועה בקולות מופסקים, ויש נוהגים לתקועה בקול אחד רועד. לכתחילה כל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

חיילים שתוקעים בשופר בבונקר מתחת לפני האדמה (או בתוך רק"מ וכדו'), יוצאים ידי חובתם. העומדים בחוץ ושומעים את קול השופר מבפנים, אינם יוצאים ידי חובה אם שמעו קול מעורב בהד, ואם שמעו בבירור קול שופר ללא תערובת של הד יצאו ידי חובתם, אך ראוי שיהדרו לשמוע תקיעות נוספות בלי ברכה. אם מסופקים אם שמעו קול שופר או קול הברה, יתקעו שנית בלא ברכה.

חייל שנמצא במקום מרוחק מבית הכנסת (כגון בעמדת הש"ג או במגדל שמירה), ושומע את התקיעות בבירור, יוצא ידי חובה, ובלבד שיתכוון לכך. אולם אם שומע קול חלוש כקול שמגיע ממרחקים, ואינו משוכנע ששומע קול שופר, צריך לחזור ולתקוע בלי ברכה. חיילים שבמהלך התקיעות נוצר רעש גדול סביבם, לכתחילה יפסיקו בשתיקה עד שייפסק הרעש, או שיתקרבו לתוקע כדי שישמעו היטב. בדיעבד אם הצליחו לשמוע את קול השופר ולא הסיחו את דעתם - יצאו ידי חובתם.

שברים-תרועה: הן את השברים והן את התרועה יש לתקוע בנשימה

אחת. לכתחילה תוקעים 'שברים תרועה' ב'תקיעות דמיושב' (שלפני תפילת מוסף) עם הפסקה ללא נשימה ביניהם, ואילו ב'תקיעות דמעומד' (שעל סדר 'מלכויות, זכרונות שופרות') ובתקיעות שלאחר תפילת מוסף, עם נשימה ביניהם.

אורך התקיעות: צריך להיזהר שלא לקצר בתקיעה כשבר, ולא להאריך בשבר כתקיעה. לפיכך יש להקפיד שלא להאריך את השבר מעבר לשיעור שלושה טרומיטין ('טרומיט' היינו תקיעה קצרה ביותר, כאחד מקולות ה'תרועה'. אורך שלושה טרומיטין כשלושת רבעי שנייה), ושלא לקצר את התקיעה בתשר"ת לפחות משיעור י"ח טרומיטין (כארבע שניות וחצי), ובתש"ת ובתר"ת לפחות משיעור ט' טרומיטין (כשתי שניות ורבע). ניתן להאריך את התקיעה ללא הגבלה, וניתן אף לתקוע בתרועה מספר קולות ללא הגבלה, אך לכתחילה יש להימנע מלתקוע ב'שברים' יותר מג' שברים.

תקלות בתקיעות: הפסק של קול זר באמצע 'שורה' (רצף של קולות, תשר"ת או תש"ת או תר"ת) פוסל את כל ה'שורה', אך לא מעבר לכך. למשל, התוקע קול זר באמצע התשר"ת השני, אינו צריך לחזור לתחילת התשר"ת הראשון, אלא לתחילת התשר"ת השני. 'קול זר' פירושו כשמשמיע קול שאינו מעניין השורה (כגון שטעה והוסיף 'תרועה' באמצע תש"ת). אולם אם ניסה להשמיע קול כדיון, אלא שהקול לא עלה יפה, אינו נחשב הפסק, ואינו צריך לחזור לראש.

למעשה, המקרה השכיח המחייב חזרה לראש השורה הוא מקרה של קול מסופק באמצע שורה (הן ספק מציאותי, כגון שספק אם נשמע קול שופר או אזויר, והן ספק הלכתי, כגון שהאריך בשבר כשיעור שיש אומרים שנחשב לתקיעה), שכן על צד שהקול היה כשר, נמצא שכל קול נוסף ייחשב הפסק בשורה (מטעם זה, במקרה של קול מסופק ב'תקיעה' האחרונה, אין חוזרים לתחילת השורה, אלא מתקנים אותה במקומה).

טעה בתקיעות שלאחר התפילה, אין בכך כלום. סדר הקולות אינו מעכב, ולכן אם תקע תש"ת לפני תשר"ת יצא ידי חובתו. לאור זאת, אם התברר לאחר התקיעות שהיתה לו בעיה בתקיעה כלשהי,

אינו צריך לחזור אלא על אותה שורה.

שבת שובה

היערכות מיום שני של ראש השנה לשבת: כאשר הניחו עירוב תבשילין רשאים לבשל, לנקות, לערוך את השולחנות ולהכין את צרכי השבת ביום השני של ראש השנה.

הדלקת נרות: יש להדליק נרות בזמנם (לפני השקיעה!) באמצעות העברה מאש קיימת.

תפילות השבת: בברכת מעין שבע אומרים "המלך הקדוש". אם טעה ונזכר באמצע הברכה, יתחיל שוב מהמלך הקדוש, אך אם כבר סיים את ברכת 'מעין שבע', אינו חוזר.

מפטירים "שובה ישראל". אם טעו וקראו את הפטרת פרשת השבוע, וברכו את ברכות ההפטרה, יקראו את הפטרת "שובה ישראל" בלי ברכות.

הבדלה: מבדילים כבכל מוצאי שבת. חייל שלא הבדיל במוצאי שבת, אינו רשאי להבדיל על הכוס בצום גדליה, אלא אם כן מצוי שם חייל שאינו צם שיוכל לשתות מהיין. למנהג האשכנזים והתימנים יבדיל עד יום שלישי, וספרדים הרוצים לנהוג כך יש להם על מה לסמוך. כאשר ההבדלה אינה נערכת במוצאי שבת, אין אומרים בה את הפסוקים ואין מברכים על הנר והבשמים.

עשרת ימי תשובה

שינויים בתפילות: בעשרת ימי תשובה אומרים בתפילת העמידה (ובברכת 'מעין שבע') 'המלך הקדוש' ו'המלך המשפט', וכן מוסיפים 'זכרנו', 'מי כמוך', 'זכתוב' ו'ובספר חיים'. בסיום התפילה נוהגים לומר 'עושה השלום'. לעניין קדיש, מנהג האשכנזים לומר בסופו 'עושה השלום', אולם מנהג הספרדים לומר כך רק בקדיש 'תתקבל' שאחר חזרת הש"ץ (שחרית, מוסף ומנחה), ויש מהם שנהגו לומר כך גם בקדיש שאחר ברכת 'מעין שבע' בליל שבת. האשכנזים נהגו לומר בקדיש 'לעילא ולעילא מכל'. לאחר חזרת הש"ץ אומרים 'אבינו מלכנו' בשחרית ובמנחה, אך בשבת (ובמנחה של ערב שבת) מנהג האשכנזים שלא לאומרו, ורוב הספרדים נהגו לאומרו גם בשבת (ומשמיטים כל לשון חטא ועוון).

הטועה בתפילות עשרת ימי תשובה: השוכח לומר 'המלך הקדוש', או שמשופק בכך, ונזכר תוך כדי דיבור, יתקן תפילתו לאלתר, ואילו אם נזכר לאחר מכן (או שהתחיל בברכה הבאה), חוזר לראש התפילה. כך ינהג אף ש"ץ שטעה (וחוזרים הציבור ואומרים 'קדושה'), מלבד לדעת חלק מהספרדים, שבאופן זה אינו חוזר אלא לתחילת ברכת 'אתה קדוש'.
השוכח לומר 'המלך המשפט' (ונזכר לאחר כדי דיבור או שהתחיל את הברכה הבאה) למנהג האשכנזים אינו חוזר, ולמנהג רבים מהספרדים אם נזכר קודם שעקר רגליו - חוזר מברכת 'השיבה', ואם נזכר אחר שעקר רגליו - חוזר לראש התפילה.
השוכח להוסיף בתפילה 'זכרנו לחיים', 'מי כמוך', 'זכתוב לחיים' ו'בספר חיים', וסיים אותה ברכה - אינו חוזר.

צום גדליה (נדחה)

צום גדליה נקבע על הריגת גדליה בן אחיקם, מנהיגה של שארית הפליטה שנותרה בארץ לאחר גלות בבל. רציחתו גרמה לאובדן השריד האחרון לחיים הציבוריים בארץ, ולגלות שארית העם הנותר בציון. מדי שנה בשנה צום גדליה מזכיר לנו את גודל האחריות המוטלת עלינו בשמירה על האחוזה והשלום בעם ישראל.

הצום מתחיל ביום ראשון (ד' בתשרי 6 באוקטובר) בעלות השחר (05:04) **ומסתיים** בצאת הכוכבים (18:38).

פעילות במהלך הצום: על פי פקודת מטכ"ל יש לאפשר לכל חייל המעוניין בכך לצום, ויש לפוטרו במהלך הצום מכל פעילות (וכן, לפי הפקודות, שש שעות לפני הצום יש לפוטרו מפעילות עצימה, ושתיים עשרה שעות לאחריו יש לפוטרו מכל פעילות), ובלבד שלא תיפגע בכך הפעילות הביטחונית. כמו כן, על המפקדים לדאוג לצמים לארוחה חמה לפני הצום ובצאתו.

רחיצה: מעיקר הדין מותר להתרחץ בצום גדליה, ויש מהאשכנזים שנהגו להחמיר ולהימנע מרחיצה (שטיפת לכלוך באופן נקודתי אינה בכלל זה). במקום צורך (כגון חייל הסובל מזיעה מרובה) ניתן להקל ולרחוץ (אפילו בחמין). אין לצחצח שיניים ולשטוף את הפה בתענית. יש שהתירו לרחוץ

את הפה במקום צורך, ובלבד שיזהר לא לבלוע מים (צחצוח השיניים ייעשה במשחה שאינה מתוקה).

אכילה בבוקר לפני הצום: חייל המעוניין להשכים ולאכול קודם עלות השחר (05:04), יתנה (אף במחשבתו) קודם השינה שיאכל בהמשך הלילה. מנהג האשכנזים שמעיקר הדין לשתיה אין צריך תנאי (וכן לאכילה כשדרכו לאכול אחר שנתו, כגון חייל המתעתד לקום לשמירה בלילה ולאכול במהלכה), אך למעשה ראוי להתנות אף לכך. בכל מקרה חל איסור לאכול סעודה מזינה (מיני דגן בנפח 60 סמ"ק/כ-54 גרם) מחצי שעה קודם עלות השחר עד שיתפלל שחרית.

אכילה בצום מפאת פעילות חבצעית

חיילים העוסקים בלחימה, חיילים העשויים להיכנס ללחימה בטווח זמן מידי, חיילים העוסקים במשימות ביטחון שוטף או אף במשימות אבטחה במחנות עורפיים, וכן חיילים העלולים להיות מוזעקים ללחימה ללא התראה מוקדמת שתאפשר להם לאכול בכדי להתאושש מהצום ולשוב לכשירות מבצעית, מחויבים לאכול כדי לשמור על כשירות מבצעית. כך גם דינם של מכונאים העוסקים בהשמשת כלי רכב, רק"ם וכלי טיס, וכל מי שנדרש לפעילות פיזית הקשורה למאמץ המלחמתי.

חיילים המבצעים משימות עורפיות, המסייעות ללחימה ותומכות אותה, כצוותי חמ"ל, אנשי שלישות וכן הלאה, יתמידו במלאכתם, ואם הצום פוגע בתפקודם, רשאים לאכול ולשתות.

למעשה, יש להיוועץ ברב היחידה על מנת לבחון את אופי הפעילות ורמת המוכנות הנדרשת מן החייל, כמו גם את רמת הסיכון, תנאי האקלים המצויים באותו מקום, והעומס הפיזי הנדרש לשם ביצוע המשימה.

הנאלץ לאכול בתענית מהסיבות האמורות, יאכל מאכלים מזינים כדרכו (ואינו צריך להצניע את אכילתו), ויימנע מאכילה לשם תענוג, ואף מומלץ לדחות מעט את שעת האכילה בבוקר, כדי להשתתף בצער הציבור.

חולה אינו חייב לצום, אך יימנע מאכילה לשם תענוג כדי להשתתף בצער הציבור.

השלמת התענית לאחר שנאלץ לאכול: חייל שאכל או שתה בצום

מפני צורך מבצעי או חולי, ולאחר מכן מתאפשר לו לצום בשארית היום, יתענה עד מועד סיום הצום.

אימון בצום: ככלל, חיילים הנדרשים להתאמן לשם שיפור כשירותם לקראת המשך המלחמה, ימשיכו להתאמן ככל הנדרש, אף שבשל כך לא יתאפשר להם להתענות, וזאת תוך היוועצות ברבני היחידות. חייל הנמצא באימון ביום צום, יתחיל לצום, ויכין מזון בהישג יד כדי שאם יצטרך לאכול ולשתות יעשה זאת מיידית ויחזור לכשירות מבצעית. אם אינו יכול להתחיל בפעילות בלי לאכול ולשתות - רשאי לאכול ולשתות כדי צרכו.

סדר התפילות בצום גדליה

אמירת 'עננו': התימנים ומקצת הספרדים אומרים 'עננו' בכל התפילות. רוב הספרדים מוסיפים 'עננו' בשחרית ובמנחה, ואילו האשכנזים מוסיפים זאת רק במנחה. לכל המנהגים שליח הציבור אומרה בחזרת הש"ץ של שחרית ומנחה (בין 'גואל' ל'רופא'), בתנאי שיש לפחות ששה מתענים שישלימו תעניתם (חובה לברר מי מסיים את הצום).

אם אין ששה מתענים - יאמר הש"ץ 'עננו' ב'שומע תפילה' (למנהג הספרדים יעשה כך גם במקרה שחלק מהמתענים כבר התפללו במקום אחר ושמעו ברכת 'עננו', ואין ששה מתענים שמתפללים עכשיו). היו עשרה מתענים בתחילת חזרת הש"ץ ויצאו מקצתן, אם כבר התחיל ברכת 'עננו' יסיימה, ואם עדיין לא התחיל - יאמר ב'שומע תפילה', ויחתום 'שומע תפילה' (ואם חתם 'העונה [לעמו ישראל] בעת צרה' - אינו חוזר). אם לא היה מניין מתענים בתחילת התפילה, והגיעו בחזרת הש"ץ לפני ברכת 'רופא' - יאמר הש"ץ 'עננו', ואם הגיעו אחריה - יאמר ב'שומע תפילה'.

טעות באמירת 'עננו': ש"ץ ששכח לאומרה בין 'גואל' ל'רופא', אם עדיין לא אמר שם ה' בברכת 'רופא' - חוזר לומר 'עננו' עם חתימה. אמר שם ה' - אומר 'עננו' בשומע תפילה. השוכח לומר 'עננו' ב'שומע תפילה' (בין יחיד בין ש"ץ) יאמרה ב'א-לוקי נצור' לפני 'יהיו לרצון' ללא חתימה (ובדיעבד יאמרה גם לאחר 'יהיו לרצון' קודם עקירת רגליו). שכח לומר גם שם, אינו חוזר.

קריאת התורה בשחרית: כשיש במניין לפחות ששה מתענים (אף אם הצטרפו אחר תפילת העמידה), קוראים בפרשת 'זיחל' (שמות לב, יא-יד). העולה הראשון קורא מ-'זיחל משה' עד 'לעשות לעמו'. גוללים מעט לתחילת העלייה הבאה (שמות לד, א-י), העולה השני קורא מ-'זיאמר ה' אל משה פסל לך' עד 'אל מול ההר ההוא', והעולה השלישי קורא מ-'ויפסול' עד 'אשר אני עושה עמך'.

אחר שיר של יום נוהגים הספרדים לומר "שיר מזמור לאסף, א-להים אל דמי לך" (תהלים פג).

קריאה במנחה: כשיש במניין לפחות ששה מתענים קוראים בספר תורה כבשחרית, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה.

הפטרה: האשכנזים (ומקצת מהספרדים) מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיה נה, ו - נו, ח), ומברכים לפני ולאחריה (עד "מגן דוד"). רוב הספרדים אינם נוהגים להפטיר. במניין המורכב מספרדים ואשכנזים, נכון להעלות אשכנזי שלישי כדי שיפטיר בברכה, אולם אם העלו ספרדי שלישי, ינהג כמנהג אבותיו ולא יפטיר בנביא.

נשיאת כפיים במנחה: אין נושאים כפיים במנחה בתענית אלא סמוך לשקיעה (כחצי שעה לפני), ויש להקפיד לאומרה קודם השקיעה (18:15) ובשעת הדחק ניתן לאומרה עד 13 וחצי דקות לאחר השקיעה. יש שהתירו לאומרה כבר מפלג המנחה (17:07). אין נושאים כפיים במנחה אלא כשיש במניין לפחות ששה מתענים (והכהן מכללם).

אם אין כהנים יאמר הש"ץ "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו" וכו'. מנהג הספרדים שש"ץ העובר לפני התיבה במנחה שלפני פלג המנחה אינו אומר "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו" וכו', ואילו מנהג האשכנזים לאומר. לאחר חזרת הש"ץ אומרים תחנון ו'אבינו מלכנו' (כמו כל עשרת ימי תשובה). הספרדים מוסיפים מזמור "תפילה לעני כי יעטוף" (תהלים קב) אחרי 'למנצח בנגינות' (לפני הקדיש).

'מנחה קצרה' בתענית: מנהג רבים מהספרדים, שכשנאלצים להתפלל 'מנחה קצרה', אומר הש"ץ 'עננו' בין 'גואל' ל'רופא' בקול, והקהל ישמעו ויכוונו לברכתו, וימשיכו בלחש. כשיגיעו הקהל ל'שומע תפילה' יאמרו

'עננו' (חוץ מהש"ץ). האשכנזים נוהגים במקרה כזה שכולם אומרים 'עננו' בשומע תפילה' בלבד. כשיש בקהל כהנים (ומתפללים סמוך לשקיעה), אומר הש"ץ בקול ברכות 'רצה' ו'מודים' עד 'ולך נאה להודות', והכהנים נושאים את כפיהם.

גם המתפללים בבין השמשות (בתוך 13 וחצי דקות לאחר השקיעה) יתפללו תפילה כסדרה, עם קריאת 'ויחל' ואמירת 'עננו'.

סדר התפילה למי שנבצר מחנו להתענות: מי שנבצר ממנו להתענות יאמר סליחות, אך לא יאמר 'עננו', לא יעלה לתורה ולא יהיה ש"ץ בשחרית ובמנחה, ואם הוא כהן לא ישא כפיו במנחה. אם הוא הכהן היחיד בבית הכנסת - יצא לפני קריאת התורה, אך רשאי לישא כפיו, ואף להצטרף לכהן נוסף שמתענה, כדי שתתקיים ברכת כהנים על ידי שני כהנים. עם זאת, מי שאינו מתענה רשאי לשמש כבעל קורא, או להוציא ולהכניס, להגביה ולגלול את ספר התורה.

האוכל לשיעורין (אף שאינו חייב בכך) נידון כמתענה לכל דבר ועניין. למנהג האשכנזים אף מי שצם עד מנחה, יאמר 'עננו' בשומע תפילה' קודם שיאכל.

יום הכיפורים

יום הכיפורים הוא היום הקדוש בשנה, בו מתכפרים עוונותינו. ביום זה היה הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים לקודש הקדשים, להקטיר קטורת ולרצות מדם הפר והשעיר על עוונות בני ישראל. גם בהיעדר עבודת המקדש, מצווים אנו לשוב בתשובה שלמה, לפשפש במעשינו ולפייס את זולתנו, וביום זה במיוחד - להתחזק עד מאוד באחדות ישראל ובאהבת חינום, שהן התנאי המהותי והיסודי לכפרת עוונות ולהשראת השכינה.

כניסת הצום (יום שישי): 17:45 (הדלקת נרות בירושלים 17:30).
צאת הצום (מוצאי שבת): 18:45.

ערב יום כיפור

סדר התפילה: האשכנזים מקצרים באמירת סליחות (וספרדים אינם אומרים בסליחות וידוי ונפילת אפיים אחר עלות השחר). בתפילת שחרית אין אומרים תחנון ו'למנצח' ולמנהג האשכנזים אין אומרים גם 'מזמור

לתודה ו'אבינו מלכנו'. הספרדים עורכים התרת נדרים וקללות לאחר הסליחות או התפילה (דיני התרת נדרים פורטו בהלכות ערב ראש השנה). במנחה מוסיפים בתפילת העמידה את סדר הווידוי, ואין אומרים תחנון. למנהג האשכנזים אין אומרים 'אבינו מלכנו'.

כפרות וטבילה: נוהגים לערוך בערב יום כיפור סדר 'כפרות' על מטבעות וליתנם לאחר מכן לצדקה, וכן נוהגים לטבול במקווה. מי שלא מתאפשר לו לטבול במקווה, ישפוך על גופו תשעה קבין מים (כ-13 ליטר, שלוש דקות מקלחת). חייל שמתאפשר לו לטבול רק מספר ימים לפני ערב יום כיפור, טוב שיקדים לטבול, ובנוסף ישפוך על גופו תשעה קבין מים בערב יום כיפור.

ריבוי בסעודה: מצווה להרבות בסעודה בערב יום כיפור (ויש אומרים שמצווה זו מוטלת גם על מי שיודע שלא יתאפשר לו לצום).

סעודה מפסקת: עורכים סעודה סמוך לצום. מעיקר הדין מותר לחזור ולאכול אף לאחר סעודה מפסקת, כל זמן שלא קיבל על עצמו את התענית בצורה מפורשת. אמנם, אם דעתו לאכול לאחר סעודה מפסקת, ראוי לכתחילה להתנות על כך מראש קודם ברכת המזון.

הדלקת נרות: יש להדליק נרות בברכה ('להדליק נר של שבת ושל יום הכיפורים') סמוך לכניסת היום (17:45 ובירושלים 17:30), וכן להדליק קודם לכן נר גדול ('נר נשמה') לצורך ההבדלה במוצאי היום, שכן בהבדלה שבמוצאי יום כיפור ניתן לברך דווקא על נר שדלק במהלך כל היום, או על נר שהודלק ממנו (כדלקמן).

חמשת העינויים

יום הכיפורים אסור בחמישה דברים: אכילה ושתייה, רחיצה, סיכה בשמן וכד', נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה.

אכילה ושתייה בנסיבות מבצעיות: הימנעות מאכילה ושתייה בעת מלחמה עשויה להוות סכנה להצלחת המשימות ולחיי הלוחמים, ועל כן העוסק בפעילות מבצעית עצימה לא יתענה ביום הכיפורים (כפי שיפורט להלן) אלא יאכל כל צרכו, ומקיים בכך מצווה, כפי שכתב הלבוש: "שאין האכילה עבירה גבי חולה שיש בו סכנה, כי אדרבה מצוה הוא לגביה".

מעבר לכך, ככלל מי שנאלץ לאכול ביום הכיפורים, עליו לאכול במידת האפשר 'לשיעורים', אולם חייל שעוסק בפעילות מבצעית עצימה, והעיסוק בחישוב ה'שיעורים' פוגע ביישוב דעתו, יאכל כל צרכו מבלי להתחשב בכך כלל.

לפיכך, חיילים העוסקים בלחימה עצימה, חייבים לאכול ולשתות כדרכם, ולא יחמירו לחלק את אכילתם לשיעורים. כמו כן חיילים העוסקים בתמיכת הלחימה מעבר לגב"ל, ואף בניהול הלחימה ובתמיכתה במכלולים ובחמ"לים, והעיסוק באכילה לשיעורים עשוי להסיח את דעתם מהפעילות בה הם עוסקים, יאכלו כדרכם.

לעומת זאת, לוחמים ותומכי לחימה העוסקים במשימות בט"ש (ובכלל זה במשימות אבטחה במחנות עורפיים) או במשימות הקשורות למלחמה בשטח הארץ (כגון טכנאי רק"ם, כלי טייס או כלי שייט), ואף לוחמים ותומכי לחימה המצויים מעבר לגב"ל אך מחוץ לשטחי הלחימה העצימה, וכן חיילים המצויים באזורים מאוימים בתוך שטחי המדינה, יאכלו לשיעורים, ואם הדבר פוגע בכשירותם או מסיח את דעתם מהכוננות או הפעילות שהם עוסקים בה - יאכלו כדרכם.

חיילים המשרתים במכלולים ובחמ"לים יתחילו לצום, ובמידה וחשים שהצום פוגע בתפקודם וביכולתם להתרכז, ישתו ואף יאכלו (אם נזקקים לכך) לשיעורים.

חיילים העשויים להיכנס ללחימה רק בהתראה ממושכת קודם לכן, כגון לוחמים בתקופת אימונים וכיוצא בזה, מחויבים לצום, וידאגו לאוכל ושתייה בהישג יד למקרה הצורך.

לא יתבצעו אימונים ביום הכיפורים אלא אם הדבר נדרש בדחיפות לצורך כשירותם של הכוחות שעתידים להיכנס ללחימה באופן מיידי, ובכפוף לאישור רב האוגדה. כאשר מתבצע אימון ביום הכיפורים, יאכלו וישתו כל צרכם בכדי לבצע את האימון באופן מיטבי.

למעשה יש להיוועץ ברב היחידה על מנת לבחון את אופי הפעילות ורמת המוכנות הנדרשת מן החייל, כמו גם את רמת הסיכון, תנאי האקלים המצויים באותו מקום, והעומס הפיזי הנדרש לשם ביצוע המשימה.

'שיעורים': אכילת מאכל עד שיעור כ-30 סמ"ק (כנפח קופסת גפרורים) ושתיית משקה בשיעור פחות ממלוא לחי אחת של הפה (והוא כ-40 מ"ל באדם בינוני, כתכולת פקק מימייה, או כתכולת ארבעה פקקי בקבוק שתייה קלה). לכתחילה יש לשהות לפחות תשע דקות בין שתייה לשתייה או בין אכילה לאכילה, ובדלית ברירה ניתן לקצר את השהות ביניהם עד לשהות של שתי דקות. אם אין אפשרות לשהות אפילו כשיעור זמן זה, לעניין אכילה רשאים לאכול ברציפות כשיעור הדרוש להם, ולעניין שתייה ישתדלו לכל הפחות לשהות כחמש שניות בין שתייה לשתייה, ואם גם זה לא מתאפשר להם, ישתו כדרכם. בכל מקרה אין צורך לשהות בין אכילה לשתייה, שכן שיעוריהם אינם מצטרפים זה לזה.

חיילים שבשל נסיבות מבצעיות מעריכים שלא יוכלו להשלים את הצום, יעדיפו לאכול ולשתות לשיעורין מתחילת הצום, מאשר לצום מספר שעות בתחילתו ואחר כך לאכול כדרכם.

חייל שצם ישתדל להימצא במקום מוצל, וישתדל להשתבץ למשימות המאפשרות את השלמת התענית.

הנאלץ לאכול ביום כיפור (אף כשחל בשבת) אינו מקדש ואינו בוצע על לחם משנה.

האוכל לחם לשיעורין צריך ליטול ידיים כהרגלו בכל השנה, אך מאחר שאוכל פחות מכזית אינו מברך על נטילה זו.

האוכל לשיעורין, אינו מברך ברכה אחרונה על אכילתו (אלא אם אכל 30 סמ"ק/כ-27 גרם בארבע דקות), ואם לא הסיח דעתו ולא עקר ממקומו מאז שברך ברכה ראשונה בתחילת האכילה, אף אינו חוזר לברך לפני האכילות הנוספות.

הנאלץ לאכול ביום כיפור לחם כדרכו, מוסיף 'יעלה ויבוא' בברכת המזון (וכשחל בשבת, גם 'רצה'), אולם אם שכח, אינו חוזר. מספר חיילים הנאלצים לאכול ביום כיפור כדרכם, יימנעו מלאכול יחדיו כדי שלא תחול עליהם חובת זימון (ואם אכלו ביחד - לא יצטרפו לזימון).

השלמת התענית לאחר שנאלץ לאכול: חייל שאכל או שתה בצום מפני צורך מבצעי, ולאחר מכן מתאפשר לו לצום בשארית היום, יתענה

עד מועד סיום הצום.

רחיצה וסיכה: אסור לרוחץ ביום כיפור כל שיש בכך תענוג, ואפילו להושיט אצבעו במים אסור (מטעם זה, נוטלים ידיים ביום כיפור בבוקר רק עד סוף קשרי האצבעות, חוץ מהכהנים שנוטלים ידיהם כרגיל לפני ברכת כהנים). אולם מותר לרוחץ אבר שדבק בו לכלוך (ובמקרה קיצון גם זיעה שמעיקה עליו מאוד), ובלבד שתהא כוונתו רק לצורך הניקיון, ושיקפיד לסיים את הרחיצה מיד לאחר שהתנקה.

חייל שחש עייפות או כאב, רשאי לרוחץ לשם כך במים פושרים (באופן שאינו כרוך בפעולות האסורות בשבת). חיילים שעסקו בפעילות פיזית עצימה ונמנע מהם להתקלח במשך זמן רב, ומקלחת במים חמים חיונית עבורם לצורך המשך הלחימה, רשאים להתקלח ביום הכיפורים, תוך היועצות ברב היחידה.

אין למרוח שמנים וקרמים שנועדו לעידון העור או לריח טוב, ורבים אף נמנעים משימוש בדאודורנט ביום הכיפורים, אולם במקום צורך מותר להשתמש בתכשירים נזוליים שנועדו למניעת צער (כגון תכשירים למניעת שפשפת, נזקי שמש, טיפול בפצעים וכדומה).

נעילת נעלי עור: אסור לנעול נעלי עור ביום כיפור. על כן, חיילים הנצרכים לנעול נעליים ביום כיפור, ישתדלו להסתפק בנעילת נעלי גומי (והדבר מוסדר בפקודות הצבא). עם זאת, פשוט שמותר לנעול נעלי עור לצרכים מבצעיים, (וכן ינהג גם מי שעלול להיקרא לפעילות מלחמתית עצימה ללא התראה מוקדמת), ומבואר בפוסקים שאף המהלך בדרך (אפילו לדבר רשות) וההליכה בלא נעליים גורמת לו טורח וצער גדול, רשאי להקל בכך.

מדיני התפילות ביום כיפור

יום הכיפורים חל השנה בשבת, ויש לשים לב לשינויים הנובעים מכך בסדר התפילה, כמופיע במחזורים.

קבלת שבת: אין אומרים 'כגוונא' ו'במה מדליקין'. אשכנזים: אין אומרים 'לכו נרננה'. יש מתחילים 'מזמור לדוד', ובפיזט 'לכה דודי' אומרים שני בתים ראשונים ואחרונים. ויש אומרים רק "מזמור שיר ליום השבת",

ו"ה' מלך גאות לבש". ספרדים: קבלת שבת כרגיל, ויש מתחילים 'מזמור לדוד'. 'כל ישראל', 'אמר רבי אלעזר', קדיש 'על ישראל'. במניין משותף ראוי לנהוג כמנהג הספרדים.

עיטוף בטלית: נוהגים להתעטף בטלית בכל התפילות. בליל החג מתעטפים בטלית בברכה מבעוד יום. המאחר להתעטף בטלית לאחר השקיעה (18:06), מתעטף בלא ברכה (ואם מסתפק אם כבר הייתה שקיעה - יתעטף בברכה).

תפילה לפני 'כל נדרי': מנהג רבים מהאשכנזים לומר 'תפילה זכה' קודם 'כל נדרי', והספרדים נוהגים לומר בזמן זה את הפיוטים 'לך אלי תשוקתי' ושמע קולי'. מי שנבצר ממנו לומר תפילות אלו לפני השקיעה, ראוי שיאמר לכל הפחות "חטאתי עויתי ופשעתי", כדי להיכנס ליום הקדוש מתוך תשובה. אף חיילים שאין ברשותם ספר תורה - יאמרו 'כל נדרי'.

זמן אמירת 'כל נדרי': מקפידים לומר 'כל נדרי' מבעוד יום, אולם אם התעכבו, רשאים לאומרו בלילה.

המלך הקדוש: המסתפק אם אמר 'המלך הקדוש' ביום הכיפורים, אך זכור לו שהתפלל את סדר התפילה המיוחד ואמר 'זבכן יתקדש' וזבכן תן פחדך' בברכה שלישית, אינו צריך לחזור.

ברכות השחר: יש נוהגים לדלג בברכות השחר על ברכת 'שעשה לי כל צרכי', מפני שאסורים בנעילת הסנדל, ומשלימים אותה במוצאי הצום לאחר שנועלים מנעליהם (יוצאי תימן מדלגים גם על ברכת 'המעביר שינה').

תפילת מוסף: משתדלים להתחיל מוסף קודם זמן מנחה גדולה (12:52), ואם התעכבו לאחר זמן זה - יתפללו כדרכם מוסף ואחר כך מנחה. על כל פנים יש להשתדל להתפלל מוסף לפני סוף שבע שעות (13:20).

רבים נוהגים להשתחוות מספר פעמים ב'סדר העבודה' שבחזרת הש"ץ של מוסף. נזהרים לפרוס דבר החוצץ בינו (ולפחות בין פניו) לרצפה.

זמן תפילת נעילה: מתפללים נעילה בערוב היום, אחר פלג המנחה (17:01), ובשעת דחק יתפללו קודם לכן ובלבד שייסימו התפילה בחצי שעה הסמוכה לשקיעה (שקיעה: 18:07). מנהג הספרדים להתחיל כשלושת רבעי שעה לפני השקיעה. יש להקפיד שהכהנים יספיקו לעלות לדוכן

קודם השקיעה (בדיעבד כשנמשכה התפילה לזמן בין השמשות, רשאים הכהנים לשאת כפיהם עד שלוש עשרה דקות וחצי לאחר השקיעה).

תקינת שופר: תוקעים בשופר לאחר תפילת נעילה. זמן התקיעה - לפחות 21 דקות לאחר השקיעה (18:35).

קיצור התפילות בשעת דחק: חיילים שאין באפשרותם להתפלל את תפילות יום הכיפורים בשלימותן, רשאים לדלג על הפיוטים שבתפילות (כגון הפיוטים 'ונתנה תוקף' ו'א-ל נורא עלילה') ואף על 'סדר העבודה', ויסתפקו בעיקר התפילה הכולל: קריאת שמע וברכותיה (בערבית ושחרית), תפילת עמידה בלחש עם וידוי בסופה, חזרת הש"ץ עליה (כמתכונתה בלחש) עם סליחות ויודוי באמצעה, וקריאת התורה (בשחרית ומנחה). כמו כן, רשאים לקצר את הסליחות ולומר כל פעם רק קטע קצר של 'סליחה' ולאחריו "ג מידות (עם 'א-ל ארך אפיים' או 'א-ל מלך').

בשעת דחק ניתן גם לקצר את הוידוי ולהסתפק באמירת "חטאתי עויתי ופשעתי" בלבד, וכן ניתן לקצר את הסליחות ולהסתפק באמירת "ג מידות (עם 'א-ל ארך אפיים' או 'א-ל מלך') פעם אחת. בדלית ברירה ניתן גם להסתפק ב'חזרה מקוצרת' (שהש"ץ אומר בקול רק את ג' הברכות הראשונות עם קדושה) בכל אחת מהתפילות (וכשיש בקהל כהנים, אומר הש"ץ בקול ברכות 'רצה' ו'מודים' עד 'ולך נאה להודות', והכהנים נושאים את כפיהם), ואף לדלג על קריאת התורה.

חיילים שהתפנו להתפלל בסוף היום - יתפללו מנחה, אף שאין תשלומין לתפילת נעילה.

סדר התפילות למתפלל ביחידות: הנאלץ להתפלל ביום כיפור בלא מניין יתפלל את התפילות כסדרן, כולל ברכת 'שהחינו' בתחילת היום (ויש אומרים שרשאי אף לומר 'כל נדרי'), וידוי (הן בתפילת הלחש והן לאחריה) וסליחות (מלבד "ג מידות שעליו לאומרן בטעמים), ורשאי אף להוסיף לאחר תפילת לחש את הפיוטים שנוהגים לומר במהלך התפילות ובחזרת הש"ץ, ובכלל זה את "סדר העבודה" (ואף להשתחוות בתפילה זו, אם מנהגו בכך), ורק יימנע מחלקי התפילה המחייבים מניין, כחזרת הש"ץ וקריאת התורה.

סדר התפילות למי שנבצר ממנו להתענות: הנאלץ לאכול כדרכו ביום כיפור מתפלל את כל התפילות, ואף רשאי לעלות לתורה בשחרית ובמנחה (אך לא יעלה למפטיר במנחה), וכשאיין אחר שיודע להתפלל כראוי רשאי לעבור לפני התיבה, אך אם הוא כהן אינו רשאי לשאת את כפיו בתפילת נעילה, ולמנהג האשכנזים אם אין שם כהן אחר או שיש שם רק כהן אחד שצם, רשאי. האוכל 'לשיעורין' נידון לעניינים אלו כמתענה לכל דבר.

דיני ההבדלה במוצאי יום כיפור

ברכה על 'נר ששבת': במוצאי יום כיפור מברכים על נר שדלק בהיתר במהלך יום כיפור (דהיינו שהודלק מערב יום כיפור, או שהודלק ביום כיפור לצורך פיקוח נפש), או על נר שהודלק ממנו. עם זאת, השנה, שיום כיפור חל בשבת, מי שאיין לו נר כזה יבדיל על נר רגיל. למנהג האשכנזים במקום צורך ניתן לברך גם על אור חשמלי של נורת להט, ואילו למנהג הספרדים אין מברכים על אור כזה.

מדיני ההבדלה: במוצאי יום כיפור שחל בשבת למנהג האשכנזים מברכים על הבשמים ולמנהג הספרדים אין מברכים עליהם. אין לברך על היין בשעה שיש לחם או מיני מזונות לפניו (מפאת דיני קדימה בברכות), על כן יש להקפיד להביאם לשולחן לאחר ההבדלה או לכסותם במפה בשעת ההבדלה. במקום צורך ניתן להבדיל קודם תפילת ערבית. מי שלא מתאפשר לו להבדיל, רשאי לשתות מים (ובמקום צורך מבצעי גם לאכול) לאחר שיאמר 'ברוך המבדיל'. מי שנבצר ממנו להבדיל במוצאי יום כיפור, רשאי להבדיל עד למחרת בשקיעה (ולמנהג הספרדים יבדיל למחרת בלא שם ומלכות).

נוהגים לומר 'ברכת/קידוש לבנה' במוצאי יום כיפור. כמו כן, נוהגים להתחיל בבניית הסוכה במוצאי יום כיפור, כדי לצאת ממצוה למצוה, אך אם הדבר אינו מתאפשר, רשאים לבנותה קודם לכן.

זמני ימים נוראים תשפ"ה

הזמנים המופיעים בגוף ההלכות נקבעו
לפי האופק המאוחר או המוקדם ביותר לחומרא.

א' דראש השנה - יום חמישי, א' בתשרי, 3.10

באר שבע	ירושלים	צפת	
18:01	17:41	17:57	הדלקת נרות
5:07	5:05	5:03	עלות השחר (90 דק')
5:46	5:44	5:43	זמן טלית ותפילין
6:36	6:34	6:33	זריחה
9:32	9:31	9:30	סוף שלוש שעות ראשונות של היום
10:31	10:30	10:29	סוף זמן תפילה (גר"א)
12:29	12:28	12:26	חצות היום
12:59	12:57	12:56	מנחה גדולה
13:28	13:26	13:24	סוף זמן מוסף לכתחילה
18:23	18:21	18:19	שקיעה
18:41	18:39	18:38	צאת הכוכבים
18:56	18:56	18:54	צאת היום והדלקת נרות של יום טוב שני

ב' דראש השנה - יום שישי, ב' בתשרי, 4.10

באר שבע	ירושלים	צפת	
5:08	5:06	5:04	עלות השחר (90 דק')
5:46	5:45	5:43	זמן טלית ותפילין
6:36	6:35	6:34	זריחה
9:33	9:31	9:30	סוף שלוש שעות ראשונות של היום (גר"א)
10:31	10:30	10:29	סוף זמן תפילה (גר"א)
12:29	12:27	12:26	חצות היום

12:58	12:57	12:56	מנחה גדולה
13:27	13:26	13:24	סוף זמן מוסף לכתחילה
17:58	17:38	17:55	הדלקת נרות (שבת שובה)
18:22	18:20	18:18	שקיעה
18:40	18:38	18:36	צאת הכוכבים

שבת שובה (האזינו) - ג' בתשרי, 5.10

באר שבע	ירושלים	צפת	
18:20	18:19	18:17	שקיעה
18:54	18:53	18:52	צאת השבת

צום גדליה - יום ראשון, ד' בתשרי, 6.10

באר שבע	ירושלים	צפת	
05:09	05:07	05:05	כניסת הצום
12:58	12:56	12:55	מנחה גדולה
17:06	17:04	17:03	פלג המנחה
18:19	18:17	18:16	שקיעה
18:37	18:35	18:34	צאת הצום

יום הכיפורים - שבת, י' בתשרי, 12.10

באר שבע	ירושלים	צפת	
17:50	17:30	17:46	הדלקת נרות וכניסת הצום
18:12	18:10	18:08	שקיעה (ערב הצום)
12:56	12:54	12:53	מנחה גדולה
13:24	13:22	13:21	סוף זמן מוסף לכתחילה
17:00	16:58	16:56	פלג המנחה
18:12	18:10	18:08	שקיעה
18:31	18:31	18:29	תקיעת שופר
18:45	18:45	18:43	צאת הצום

נוסח תפילת מוסף של ראש השנה לשעת דחק

אומר שלוש ברכות ראשונות עד "כי א-ל מלך גדול וקדוש אתה",
ואחר כך אומר:

קדוש אתה ונורא שמך, ואין א-ל לזה מבלעדיך, ככתוב, ויגבה ה'
צב-אות במשפט, והא-ל הקדוש נקדש בצדקה. ברוך אתה ה',
המלך הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל
הלשונות, וקדשתנו במצותיך, וקרבנתנו מלכנו לעבודתך, ושמך
הגדול והקדוש עלינו קראת: ותתן לנו ה' א-ל-להינו באהבה את יום
הזכרון הזה, יום תרועה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים:

ומפני חטאינו גלינו מארצנו, ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו
בבית בחירתך, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, מפני
היך שנשתלחה במקדשך. יהי רצון מלפניך ה' א-ל-להינו וא-להי
אבותינו, מלך רחמן, שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך
הרבים, ותבנהו מהרה ותגדל כבודו, ושם נעשה לפניך את קרבנות
חובותינו. תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם. ואת מוספי יום הזכרון
הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך, כמו שכתבת עלינו
בתורתך, על ידי משה עבדך.

ועל כן נקוה לך ה' א-ל-להינו, לראות מהרה בתפארת עזך, יכירו
וידעו כל יושבי תבל, כי המלכות שלך היא, ולעולמי עד תמלך
בכבוד, כפתוב בתורתך, וכן כתוב בדברי קדשך, וכן נאמר על ידי
עבדיך הנביאים.

א-ל-להינו וא-להי אבותינו, מלוך על כל העולם כלו בכבודך, ויאמר
כל אשר נשמה באפו, ה' א-ל-להי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה:
ודברך אמת וקים לעד. ברוך אתה ה', מלך על כל הארץ, מקדש

ישראל ויום הזכרון: [בחזרת הש"ץ - תקיעות]

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. כי תביא חוק זכרון להפקד כל רוח ונפש. זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון. כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, כי זכר כל המעשים לפניך בא ואתה דורש מעשה כלם, ככתוב בתורתך, וכן כתוב בדברי קדשך, וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים.

א- להינו וא- להי אבותינו, זכרנו בזכרון טוב לפניך, כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם, ואין שכחה לפני כסא כבודך, ועקדת צחק, לזרעו היום ברחמים תזכר. ברוך אתה ה', זוכר הברית:

[בחזרת הש"ץ - תקיעות]

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם. ללמד לעמך תורה ומצוות. ותשמיעם את הוד קולך, ודברות קדשך מלהכות אש. בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם הופעת. ככתוב בתורתך, וכן כתוב בדברי קדשך, וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים. א- להינו וא- להי אבותינו, תקע בשופר גדול לחרותנו, כי אתה שומע קול שופר, ומאזין תרועה ואין דומה לך: ברוך אתה ה', שומע

קול תרועת עמו ישראל ברחמים:

[בחזרת הש"ץ - תקיעות]

ואומרים 'דצה' ו'מודים' ו'שים שלום'.

חברי המערכת:

סא"ל הרב אודי שוורץ - רע"ן הלכה • רס"ן הרב עז קאפח - רמ"ד הלכה • רס"ן (מיל') הרב שאול עבדיאל • סרן הרב דודי גרינפלד - מפקד בית המדרש להלכה • סרן (מיל') הרב אביעד תפוחי • אע"צ הרב חנניה שפרן • סרן (מיל') הרב שלמה קדוש • סרן (מיל') הרב דביר אטרה • סרן (מיל') הרב בנימין צימרמן • סגן (מיל') הרב דביר במברגר • רב"ט (מיל') הרב אריאל דוד • טוראי (מיל') הרב מנשה צימרמן.

עיצוב וגרפיקה: יוגב ברדה.